

Sammanställning av gruppdiskussioner vid workshoppen den 31 augusti 2022 på Länsstyrelsen i Stockholm om föreskrifter för friluftsliv i den föreslagna nationalparken i Nämдöskärgården

Inledning

Den 31 augusti 2022 anordnade projektet som ansvarar för att ta fram ett förslag till en nationalpark i Nämдöskärgården, en workshop kring föreskrifter för friluftsliv i den föreslagna nationalparken. Till workshoppen strävade projektet efter att få en representation av olika företrädare som på olika sätt nyttjar och verkar i området idag. Detta för att få bredd och olika perspektiv och erfarenheter i diskussionerna och i de synpunkter som lämnas. Det medför att de synpunkter som kommit fram är av olika karaktär och ibland motstridiga.

Diskussionsgrupperna begränsades till 6–7 deltagare för att det skulle finnas utrymme för alla deltagare att komma till tals. Varje deltagare fick tillfälle att delta i två gruppdiskussioner med två olika teman.

I det fortsatta arbetet kommer projektet hantera inkomna synpunkter och även ta hjälp av olika sakkompetenser inför framtagande av förslag till föreskrifter i den föreslagna nationalparken.

Övergripande frågeställningar inom samtliga teman var

- synpunkter på de befintliga regleringarna i naturreservaten inom utredningsområdet – behövs uppstramningar eller lättnader?
- vilka blir konsekvenserna av ev. justeringar?
- bra/dåliga platser för friluftslivsaktiviteter av olika slag?

Nedan följer en kortfattad sammanställning av de tematiska gruppdiskussionerna och lämnade synpunkter i punktform.

Eldning

- Det behövs information om eldning.
- Inför eldningsförbud.
- Informera om att det är ok att använda stormkök.

- Ha gärna iordningställda eldplatser
- Möjlighet till eldning är en del av friluftsupplevelsen och ett incitament till besök.
- Tillåt eldning.
- Utbilda i hur man kan elda på sätt som inte förstör mark och natur eller riskerar att eld sprids.
- Informera om när naturen inte tål att fler grenar/död ved m m tas från en plats, förklara varför.
- Tillhandahåll ved på iordningställda eldplatser (det kan eventuellt tas ut en avgift för veden).
- Förbjud engångsgrillar.
- Förbjud eldning i naturen/generellt eldningsförbud i skärgården.
- Onödigt med ett generellt eldningsförbud (lätt att till exempel ha med sig en trefot för eldning).

Båtliv

- Viktigt att det finns möjlighet för båtar att passera genom området utan hastighetsbegränsning.
- 7 knop skapar mycket svall då flertalet båtar inte planar i den hastigheten, utan plogar/trycker vattnet framför sig.
- Lägre hastighet, till exempelvis 5 knop skapar mindre svall (och buller). Tvingar föraren att aktivt sänka farten. Eventuellt införa hastighetsreglering för vissa tidsperioder då exempelvis fågellivet är som känsligast.
- Bättre att införa utpekade områden med hastighetsbegränsning än att ha en generell regel om 100 meter från land.
- Hastighetsbegränsning är en svår fråga som saknar ett tydligt svar...
- Kilar (vid angöring mot land) skadar klippskrevor. Angöring kan också slita på små martallar/särpräglade träd som man vill värna om.
- Sätt ut fler fasta ankringsöglor på land. Om man inte vill borra i berg, går det att gjuta in öglor i betongblock eller ditforslad natursten. Estetiken kan dock vara ett problem.

- Önskemål om generellt ankringsförbud i kombination med utplacering av fasta ankringsbojar – både för angöring mot land och för svajankring. Framförallt i naturhamnar.
- Särskilt skyddsvärda vikar bör få ankringsförbud eller fasta ankringsbojar.
- Informera om vilka vikar som har känslig botten/flora och som kräver särskild hänsyn, gärna på Hydrographica-sjökorten.
- Ta fram ett specifikt sjökort för nationalparken. Hydrographica? Möjligt att lägga in fler symboler och info om regleringar.
- Vad är syftet med ankring i max två dygn? Låg efterlevnad och bristande tillsyn idag.
- Varför får inte småbåtar/kajaker/jollar vara eller färdas på lagunen på Tärnskär?

Påverkan på natur och djurliv

- Viktigt tänka efter före. Varför införa en föreskrift/förbud, inte bara följa de tidigare/sedvana. Motivera val av förbud, gör motiveringen sökbar.
- Föreskrifter bör bygga på aktiv uppföljning av effekter och konsekvenser. (Ex Tärnskär – varför finns fågel kvar? Kanske just därför att det är människor där – skrämmer bort rovdjur).
- Föreskrifter gällande miljön och regler under ytan behövs.
- Kommunikation om föreskrifter viktigt. Förklara varför en föreskrift är där.
- Kommunera inför besök (webb/app/sjökort t ex) och vid särskilt skyddsvärda ställen på plats i nationalparken.
- För att få människor att förstå och för att uppnå önskat beteende – titta på andra parkers erfarenheter/forskning. Ta hjälp av CNV (Centrum för naturvägledning) att förklara "huret", få människor att känna sig delaktiga i att miljön blir bättre.
- Anlägg vandringsstigar, gör stor skillnad för att kanalisera, människor väljer vandringsstigar när de finns.
- Ta bort sälreservatet – behövs inte längre, sälarna är numera många och utanför naturskyddat område

- Ta bort örnreservat – behövs inte längre, många örnar i området nu. Klarar sig, negativ påverkan på övriga fåglar och fisk.
- Undersök hur det går att certifiera aktörer med hållbart perspektiv, förhindra lyckasökare.
- Paketera besök, börja NU för att vara beredda när nationalparken beslutas. Annars möjligt att information inte når fram och det blir slitage som följd inledningsvis, undvik detta.
- Ha enbart några få enkla regler/förbud, i övrigt kommunicera med besökare och förklara varför de ska bete sig på visst sätt, förklara effekten av om de inte gör det, tacka dem och uppmuntra att göra rätt, få dem delaktiga.
- Önskvärt med samma regler utanför nationalparken. Samma regler borde gälla i hela skärgården – räcker inte allemansrätten?
- Låt parken bli ett föredöme för resten av skärgården.
- Uppföljning av att reglerna efterlevs är A och O, synlig, närvarande och tydlig tillsyn jämför med Kosterhavets nationalpark.
- Utnyttja årstiderna, hur man ska bete sig under olika årstider – styr så att det känsliga djurlivet störs minst.
- Nyttja aktörssamverkan för gemensam kunskapsuppbyggnad, och förmedling av kunskap.
- Utbilda barn och skolor, ett viktigt uppdrag för nationalparken, då blir det bättre på sikt.
- Förklara även för utländska turister – innan de kommer ut, till exempel om eldning, folk förstår inte.
- Följ upp även sociala aspekter.
- Viktigt med regler även under ytan – till badgäster (inte bara båtfolk), dykare mm. Var får man stå och gå på botten, att man inte får fånga djur, eller plocka upp växter/saker från botten.
- Vad innebär art- och habitatdirektivet för fritidsfisket – gör känt vad en revmiljö innebär.
- Placera inte servicepunkter (dass, soptömning) i närheten av känsliga miljöer, då kommer de att slitas.

Kompletteringar från andra grupper:

- Ta fram välformulerade och välgrundade föreskrifter, ”skrivna på svenska”. Ta bort ”fåniga” och föråldrade regler.
- Sträva efter samma föreskrifter/regler över stora områden. Tydligare för besökare + underlättar efterlevnaden.
- Om många regler/begränsningar införs i nationalparken så ökar belastningen på omkringliggande områden.
- Ta reda på vilka behov olika besökar-/målgrupper har.
- Jämför regleringar i de sörmländska reservaten med marint fokus, exempelvis Stendörren.

Servicepunkter

- Entré = servicepunkt delux!
- Viktigt med markägare som vill utveckla turismnäringen (och därmed service) på fastland, Nämdö och andra öar i närheten.
- Förslag på entréer med superservice: Solvik/Nämdö, Idöborg och Bullerö
- Större servicepunkter bör ha info + besökscentrum, vara entréer.
- Servicepunkt – delux! Liknande ett naturrum med wifi, information, toaletter boende etc.
- Vad ska finnas på en servicepunkt?
- Servicepunkten ska ha info om NP, dricksvatten ”Värdskap” och storytelling.
- Samla tältplats, sopor, dass, vatten och näringsverksamhet = tillsyn.
- Erbjud båt vatten via en avsaltningssystem, okej att ta betalt.
- Laddstolpar för elbåtar
- Behöver finnas en entré söderut där man kan lämna sopor.
- Olika målgrupper har olika behov
- Olika målgrupper, ex. Dagsgäster, Utländska gäster, Båtfolket. Alla har olika förutsättningar och vem är gästen?

- Var kommer dagsbesökarna ifrån? Krav och förutsättningar behöver anpassas. Kommer med egen båt eller med Waxholmsbolaget

Sophantering

- För kajaker är det viktigt att man kan lämna sopor där man hyr kajaken eller utgår ifrån. Inte lika viktigt ute i skärgården. Antingen på fastlandet eller Nämndö, eller annan större knutpunkt.
- Dass viktigt, soptunnor mindre viktigt.
- Jämför med fjällvärlden, där tar man med sig sopor, man lämnar inte kvar.

Dass

- Få bra eller fler enkla toaletter? Driftskostnader m.m.
- Många, men enkla, toaletter för att sprida besökarna. Jmf trycket på Hallskärs toalett jmf med Braka/Ormskär/Brunskär där det finns många sopmajor.
- Viktigare för båtarna än för kajakerna
- Val av toalett – stödja kretsloppet och informera om det, ex. är den på Grinda en ”kretsloppstolett”
- ”Lämna skiten, hämta kunskap” – använda toaletterna som informationstavlor om nationalparken, om kretslopp och allemansrätt.
- Måste skötas och vara fräsch. Hellre få men bra! Båtfolk behöver toalett.
- Behålla genuina orörda naturen, för många toaletter överallt sprider slitage. Hur ska vi begränsa antalet besökare?
- Kan man ta betalt av besökare för att använda dass? Är det ett värde som folk är beredda att betala för? Måste all service vara gratis?
- I NP är dass helt okej, man förväntar sig inget annat. Kulturmiljön ska behållas. Men de ska vara snygga och trevliga.
- Finns gott om dem (dass) i inre delen, men långt mellan dem i yttre, vore bra med en förstärkning på Långviksskär med både vatten, sophantering och toa.
- Utländska gäster tycker aningen torrass är exotiskt eller fruktansvärt, de måste vara fräscha!

- Äldre svenskar tycker torrdass är okej, de yngre än 30 är mer skeptiska.

Tips på hur man kan styra bort båtfolket från besöksdassen

- För att båtfolket ska minska användningen av toaletterna behöver det finnas många tömningsstationer för båttankar. Och att de fungerar.
- En idé om en flexibel tanktömningsbåt som åker runt till folk som behöver tömma sina tankar, som beställs via en app.

Få folk att göra rätt

- Certifiera företag få utbildning i hållbarhet
- Hur göra rätt: info, info, info! Hjälpa ovana människor, Mer info om Allemansrätten
- Utbilda folk, de uppför sig inte!
- Tekniskt stöd – en app som plingar till när man närmar sig ett fågelskyddsområde eller betande får och info om hur man bör bete sig.
- Finns det sopkärl får de inte bli fulla för då lägger folk sin soppåse bredvid istället. Finns det ingen slängs det eventuellt i dassen eller i någon annanstans. (Det vill säga lång väg att lära om folk att ta hand om sina sopor).

Övrigt, olika typ av medskick:

- Det behövs fler föreskrifter kopplat till livet under ytan/bottnarna jämfört med idag.
- ”Spår och leder i Funäsfjällen” är en bra app att ta inspiration av för att på ett enkelt sätt nå ut med information om faciliteter, regler och aktiviteter i området.
- Önskemål om ”pling i telefonen” när man åker in i nationalparken. Välkommen och hänvisning till information och regler...
- Bra med gott om besökare då viss ”tillsyn” sker besökare emellan.
- Det finns en stor okunskap om nu gällande föreskrifter.
- Det behövs mer/bättre information om dagens NR/föreskrifter på engelska.

- Lägga mycket resurser på tillsyn och bevakning så föreskrifter följs.
- Oro gällande medel till framtida förvaltning, pengabrist.
- Satsa på uppföljning (naturvärden).
- Nationalparken kan komma att avlasta intilliggande områden (genom att besökare söker sig till iordningställda platser).
- Förslaget till kajakled som går genom NP-området skapar önskemål om utvecklad besökarmottagning, men även hänsyn från båtlivet.
- Omfattas fraktbåtar av regelverket om de åker i området? Ja!
- Var öppna för ett naturum.
- Dass behövs, annars skog fylld med toapapper.

Deltog i workshoppen gjorde följande kategorier/representanter

2 representanter för markägare i närområdet
1 representant från kultur och fritidskontoret på Värmdö kommun
1 representant från Naturvårdsverket
1 representant från Region Stockholm
2 representanter lokal företagare - friluftsföretag
3 representanter från projektgruppen för bildandeprojektet vid Länsstyrelsen
1 representant från SIKO, Skärgårdens Intresseföreningars
Kontaktorganisation
1 representant från Stockholms Vandrareförening
1 representant från Nämndö Green Archipelago (Biosfärområde)
2 representanter från Stockholms kajakled
1 representant från Saltsjön Mälaren Båtförbund samt Sveriges Båttunion
1 representant lokalt eventbolag
1 representant från Runmarö hembygdsförening
1 representant från Stockholm Archipelago/Visit Stockholm
2 representanter övrigt lokalt näringsliv
1 representant från närboende
2 representanter från Världsnaturfonden, WWF
1 representanter Aspö byalag
1 representant markägare
1 representant från fritidsstrateg, Länsstyrelsen
1 representant från Nämndö hembygdsförening m.fl.

Sammanställt av

PetraMy Börjesson